

Divina Frau-Meigs, Irma Velez i Julieta Flores Michel (ur.)

**PUBLIC POLICIES IN MEDIA AND INFORMATION LITERACY IN EUROPE:  
CROSS-COUNTRY COMPARISONS**

Routledge, London, New York, 2017., 304 str.

ISBN: 978-1-138-64437-3

Knjiga *Public Policies in Media and Information Literacy in Europe* objavljena je u suradnji s Europskim udruženjem za istraživanje i obrazovanje u području komunikacije (ECREA), a jedinstvena je ponajprije zbog toga što je riječ o prvoj i za sada jedinoj analizi, odnosno mapiranju medijske i informacijske pismenosti u 28 europskih zemalja, a to su redom: Austrija, Belgija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Cipar, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Grčka, Hrvatska, Irska, Italija, Latvija, Litva, Mađarska, Nizozemska, Njemačka, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovačka, Srbija, Španjolska, Švedska, Turska i Ujedinjeno Kraljevstvo. Pomoću kvalitativnih i kvantitativnih metoda istraživanja analizirala su se nacionalna izvješća koja su sastavili stručnjaci za medijsku i informacijsku pismenost u svakoj zemlji prema unaprijed razrađenom i usklađenom okviru. U knjizi je detaljno prikazano trenutno stanje i mjesto medijske i informacijske pismenosti u obrazovnom i civilnom sektoru, trenutne politike u tom području, primjeri dobre prakse te cjelovita komparativna analiza navedenih europskih zemalja. U knjizi je također prikazan razvoj medijske pismenosti u Europi te razlike u trendovima i pristupu medijskoj i informacijskoj pismenosti na različitim razinama, ponajprije u području javnih politika i ključnih dionika, potom financiranja programa medijske i informacijske pismenosti, uloge obrazovnog sustava te postojećih praksi i njihovih utjecaja u svakoj od 28 analiziranih zemalja.

Knjiga je podijeljena u tri cjeline i ukupno osam poglavlja. Autori svakog poglavlja stručnjaci su u području medijske i informacijske pismenosti te je u pisanju svakog poglavlja sudjelovalo troje autora iz različitih europskih zemalja. Prva cjelina „Global analysis of European public policies in MIL“ donosi pregled i detaljnu interpretaciju analiziranih politika medijske i informacijske pismenosti u Europi. Urednice knjige i ujedno autorice ovog poglavlja detaljno pojašnjavaju nastanak i razvoj medijske i informacijske pismenosti, ključne dokumente i odredbe te stanje u svakoj analiziranoj zemlji s obzirom na različite aspekte, kao što su pitanje financiranja i ulaganja u obrazovanje. Druga cjelina nosi naziv „MIL dimensions across countries: a qualitative approach“ te kroz pet zasebnih poglavlja donosi prikaz ključnih kvalitativnih rezultata analize nacionalnih izvješća. Interpretacija je dopunjena specifičnostima konteksta svake zemlje, njezine kulture, politike, društvenih vrijednosti, tijeka povijesnog razvoja i ključnih dionika u području medijske i informacijske pismenosti. U trećoj cjelini „Critical perspectives“ autori kroz dva tematska poglavlja donose pregled primjera dobre prakse i pozitivnih trendova u području medijske i informacijske pismenosti te raspravljaju o mogućnosti prenošenja i provedivosti pojedinoga trenda, primjerice u područje medijsko-informacijske pedagogije. Cjelina završava teorijskim i kritičkim pogledom na javne politike medijske i informacijske pismenosti te sumiranjem rezultata i naglašavanjem prepoznavanja prilika i mogućnosti za implementaciju novih programa javnih i obrazovnih politika, kao i unaprjeđenje onih postojećih.

Vrijednost ove knjige nalazi se u njezinoj sveobuhvatnosti, posebice s obzirom na to da se radi o detaljnoj analizi koja medijsku i informacijsku pismenost promatra iz svih kutova koji djeluju na njezin razvoj, počevši od samog definiranja pojma, preko povijesnih, kulturnih, društvenih i političkih čimbenika do obrazovne uloge, civilnoga sektora i u konačnici

svih građana. Upravo je zato ovo trenutno jedina knjiga koja u kontekstu proučavanja medijske i informacijske pismenosti detaljno analizira i ulogu javnih politika, ali i svih sudionika u procesu njihovih stvaranja i donošenja. Sadržaj knjige je vrijedan i zbog toga što su prikazane političke, društvene i ekonomske promjene koje su se dogodile u svakoj od analiziranih zemalja, a koje su izravno utjecale na ulogu i važnost medijske i informacijske pismenosti u svakoj pojedinoj zemlji.

Knjiga *Public Policies in Media and Information Literacy in Europe* izuzetno je korisna literatura namijenjena svima koji se bave pitanjima medijske i informacijske pismenosti – studentima, znanstvenicima, udrugama, edukatorima, ali i svim dionicima koji izravno sudjeluju u stvaranju javnih i obrazovnih politika u Europi.

Leali Osmančević

-----  
 Maria Edström, Andrew T. Kenyon and Eva-Maria Svensson (eds)

**BLURRING THE LINES – MARKET-DRIVEN AND DEMOCRACY-DRIVEN FREEDOM OF EXPRESSION**

NORDICOM, University of Gothenburg, Göteborg, 2016, 206 pp  
 ISBN: 978-91-87957-36-9

The freedom of expression stands as a basic human right. As such, it is inscribed in the United Nations' Universal Declaration of Human Rights. It is also a prerequisite for democracy; however, the contemporary changes brought forth by the transformation of everyday life through digitisation and social media have called for a new angle in the ongoing debate on freedoms of speech and expression. This collection of essays is the result of the research project Market-Driven and Democracy-Driven Freedom of Expression (and, subsequently, a 2015 conference Communicative Democracy: Protecting, Promoting and Developing Free Speech in the Digital Era), piloted by two of the book's editors, Maria Edström and Eva-Maria Svensson. The three editors, Edström, Svensson and Andrew T. Kenyon immediately anchor the importance of free speech in the context of free media at the very beginning of the book.

The anthology at hand is composed of three parts with a total of 17 essays. The first tackles the relationship between free speech and state governance, the second deals with journalism and advertising, and the final section investigates control over media content. Political philosophy and legal studies dominate the first section of the book, as freedom is often theorised as something both positive (freedom for) and negative (freedom from). In that regard, topics such as freedom of expression as public service and "the People's Internet" are presented in the opening part of the book. The topic of the financial crisis is also tackled here, as Katharine Sarikakis explains how it reflected on free speech in the Greek context.

The blurring of lines between journalism and advertising – the rise of 'advertorials' in the digital realm is the main focal point of the second part. The authors lament the shift from the classical advertising space to newer methods, warning of the dangers of incorporating ads in editorials and native advertising (the practice of disguising ads as journalistic content) all of which has occurred as a result of audiences becoming users. Perhaps the best essay from the volume finds its place in this section. Crystal Abidin and

Mart Ots conducted a case study of Influencers – microcelebrity bloggers – in Singapore whose online strategy to defame telecom companies in order to divert their followers to the telecompany that hired them to launch their online campaign was leaked to the public. Abidin and Ots offer a crystal-clear case of market-driven freedom of expression (or the lack there of, as bloggers were paid to “express” themselves and slander mobile service providers).

The final section of the book deals with restrictions and control over media content, the relationship between governance and free speech. The most notable contribution here is David Brax's input on hate speech and freedom of speech, and the notion that stands out is the idea that free speech is instrumental for citizen participation. He presents the theory of “prioritarianism”, which favours hate speech regulation, and counts the costs and benefits that befall individuals or groups with the most unfortunate position in a society. Marta Martín-Llaguno's essay on the legal restrictions on advertising in Spain is as well an informative read with a good example of how the freedom of speech is limited market-wise, in this case to combat sexism toward women.

Even though, as its title asserts, the subject here is on the opposing motives that influence market-driven (economic) and democracy-driven (political) freedom of expression, reading this book one cannot fail to notice that its title does it justice. The freedom of expression and freedom of speech are elusive topics here, as if the concepts are blurred out by wider the discussion and the debates surrounding the cases at hand. Perhaps the length of these brief essays is to blame, but it occasionally seems that the topic is something else other than the freedom of expression. The core of the freedom of expression in general, however, remains as it is defined by social and cultural contexts and comes with legal, ethical and moral dimensions, as Ulla Carlsson points out in the book's opening remarks. It is useful to point out that many of the authors come from Nordic countries (as the collection is issued by Nordicom) resulting in the abundance of small legislative and media case studies of Sweden and Norway. Coincidentally, the book's release in 2016 corresponds with the 250th anniversary of the Swedish Press Act, the world's oldest constitutional guarantee of press freedom and freedom of speech.

This book is an interesting collection of essays on the freedom of expression, but it is neither ground-breaking nor essential.

**Emil Čančar**

-----  
 Viktorija Car i Marijana Matović (ur.)

**MEDIJI, NOVINARSTVO I LJUDSKA PRAVA**

Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu i Hanns Seidel Stiftung, Zagreb, 2017., 136 str.  
 ISBN 978-953-8174-05-6 (Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu)  
 ISBN 978-953-95835-9-8 (Hanns-Seidel-Stiftung)

Zbornik radova 7. regionalne konferencije Vjerodostojnost medija: novinarstvo i ljudska prava donosi sedam tekstova organiziranih u tri poglavlja, koji, svaki na specifičan način, razmatraju medije u kontekstu izvještavanja u službi/funkciji ljudskih prava, odnosno raspravljaju o odnosu medija prema ranjivim skupinama (kategorijama stanovništva), koje su zakinute kako u pogledu svojih političkih i građanskih prava tako i u pogledu otvore-

nosti komunikacijskih kanala i platformi za prezentaciju svojih stanja, problema i glasova. Izbjeglice i migranti, kao jedna od tih ranjivih skupina, kojoj je posvećeno jedno od poglavlja ovog zbornika, u posljednjih su nekoliko godina značajna i izrazito prisutna tema medijskog izvještavanja, no u biti riječ je o izvještavanju o toj skupini, a ne za tu skupinu. Drugim riječima, medijsko izvještavanje o izbjeglicama i migrantima rijetko je inkluzivno i isključuje ih iz javnog diskursa, odnosno rijetko im (ili nikako) omogućava da očituju svoje zahtjeve, svoja iskustva i svoje perspektive. Stoga je analiza medijskog izvještavanja o migrantskoj krizi, predstavljena u ovom zborniku radova, veoma važna za razumijevanje pristupa medija toj zakinutoj skupini i za proučavanje načina njezina medijskog portretiranja. Poglavlje *Izveštavanje o izbjeglicama i migrantima* bavi se kroz tri teksta formama medijskog izvještavanja o toj skupini. Analizira se na koji se način kreira agenda kada su u pitanju izbjeglice i migranti, koji izvori u medijskom izvještavanju dominiraju te na koji se način i vizualno, putem fotografija, u medijima portretiraju izbjeglice i migranti. Analizom sadržaja i analizom diskursa autorice tekstova nastoje odgovoriti na pitanje je li i u kojoj mjeri medijsko pokrivanje izbjegličke krize uopće u funkciji ostvarenja ljudskih prava izbjeglica i migranata, među kojima i prava na pošteno, profesionalno i dostojanstveno predstavljanje u medijima. Značajan doprinos ovog poglavlja dobivanju potpune slike o medijskom portretiranju izbjeglica i migranata ogleda se i u tome da je analiza u tekstovima obuhvatila kako *online* medije (profile svjetskih medija na Twitteru i mrežne stranice) tako i klasične, *offline* medije (tiskane medije).

Druga osjetljiva skupina kojoj je posvećeno jedno poglavlje u zborniku jesu djeca. Poglavlje *Prava djece u medijima* pokušava doći do odgovora na pitanje u kojoj su mjeri, u medijskom izvještavanju o djeci (posebno u kontekstu nasilja nad djecom), ispoštovani etički standardi i prava djece. I u ovom poglavlju posebno se ističe sveobuhvatnost pristupa, s obzirom na to da se analizira i propituje ne samo način medijskog izvještavanja nego i percepcija javnosti o tom izvještavanju, kao i efikasnost mehanizama regulacije i samoregulacije u unaprjeđenju medijskog izvještavanja o djeci.

Osim navedenih poglavlja izuzetno je značajna i teorijska elaboracija fenomena ljudskih prava i medijske, odnosno novinarske odgovornosti, kojom je ovaj zbornik zapravo otvoren. Ljudska prava, kao koncept i fenomen suvremenog doba i društva, kontekstualizirana su u okviru europskih dokumenata te se nastoji ukazati kako odgovorno novinarstvo u svojoj osnovi i svom fokusu stalno i uvijek mora imati njihovu zaštitu i afirmaciju.

Knjiga *Mediji, novinarstvo i ljudska prava* zagovara odgovorno novinarstvo i vjerodostojnost medija, kao ključnih platformi za artikulaciju i zagovaranje ljudskih prava, te kritički i analitički propituje koliko su mediji u regiji jugoistočne Europe danas blizu (ili daleko od) takve, gotovo idealističke i utopističke vizije društvene uloge i odgovornosti medija. Ova knjiga predstavlja značajan doprinos medijskoj analitici i medijskim istraživanjima u zemljama u regiji te je kao takva važan i relevantan izvor ne samo znanstvenih saznanja o stanju medija i ljudskih prava nego i inovativnih istraživačkih i analitičkih pristupa, i u tom kontekstu može poslužiti kao poticaj za daljnja istraživanja studentima novinarstva, medijskih studija i komunikologije, kao i istraživačima i medijskim analitičarima. Rezultati istraživanja predstavljenih u ovom zborniku nude i izvanredan uvid u medijsko portretiranje ljudskih prava i ugroženih društvenih skupina pa u tom smislu i ovaj zbornik slijedi polaznu ideju konferencije Vjerodostojnost medija, koja u posljednjih osam godina nastoji biti regionalni *hub* medijskih istraživanja i platforma za predstavljanje istraživačkih nalaza

i rezultata, posebno mlađih istraživača. Zbornik će, bez sumnje, naći svoj put do čitateljske publike u susjednim nam zemljama te će im biti kvalitetan i relevantan izvor podataka i analiza, ali i značajna „podloga“ i oslonac za daljnje promišljanje o važnosti i odgovornosti medija u promoviranju koncepta ljudskih prava u demokratskom društvu, ali i u izvještavanju koje se temelji na javnom interesu i koje je inkluzivno u pogledu svih različitosti i svih pojedinaca i skupina koji imaju želje i potrebu da se njihov glas u medijima čuje, a njihov interes u društvu kroz medije prezentira.

**Lejla Turčilo**  
(iz recenzije)

-----  
Gregory Ferrell Lowe and Nobuto Yamamoto (eds)

**CROSSING BORDERS AND BOUNDARIES IN PUBLIC SERVICE MEDIA**

Nordicom, Göteborg 2016, 251 pp  
ISBN: 978-91-87957-21-5

*Crossing Borders and Boundaries in Public Service Media*, edited by Gregory Ferrell Lowe and Nobuto Yamamoto, speaks about a change in public broadcasting services in the networked media environment, the relationship between governments, market and civil society, and changes within the public services in terms of institutionalisation and operationalisation. This book, divided into three sections, each consisting of four to five thematically related articles is published by Nordicom and presents a “collection of a culmination of discourse during and since the RIPE@2014 conference in Tokyo” (p. 7).

The first article “Crossing Borders and Boundaries in PSM Heritage, Complication and Development” explains key terms that are important for understanding the following articles: crossing, borders and boundaries, and addresses

“four highly problematic boundaries for PSM that are rooted in the public service broadcasting heritage. That historic grounding depended on A) national governments, that B) mandated public corporations to conduct ‘broadcasting’ as the core task via C) non-commercial, or at least non-profit, operations, and for a long period organised D) as monopoly institutions to accomplish the mission of ‘universalism’”. (p. 11)

The first section *Broadcasting & Networked Communication* begins with article “Broadcasting in the Post-Broadcast Era Technology and Institution in the Development in the of Public Service Media” that addresses the importance of continuity in the context of change and deals with media technologies as subject to social shaping (p. 31). According to Taisto Hujanen PSM cannot be understood as a separate and distinctive from PSB because “broadcast radio and television connects with interactive, participatory forms of networked communications” (p. 32) with “the media users as the most crucial factor in the social shaping of information and communication technologies” (p. 37).

Universal access as a building block in the concept of public service broadcasting is one of the key premises of the chapter “The PSM Paradox with Net Neutrality” by Marko Ala-Fossi. “It analyses institutional characteristics of broadcasting and networked communications as technologies, focusing on differences of decisive importance between the universality principle and the online principle of net neutrality, thereby highlighting problems of crucial relevance in the transition from public service broadcasting to public service media.” (p. 47)

Sylvia Harvey, in the chapter "Above Us the Sky. The New Battle for Borders in Spectrum Allocation", talks about the ongoing battle over the use of spectrum frequencies between mobile phone companies, that claim to need more spectrum to support the transmission of online data, and digital terrestrial broadcasters that deliver free and universally available content, in Europe. Tanja Meyerhofer claims that, in practice, "PSM has no real choice but to embrace marketisation because that is pre-requisite for participation in today's media environments and the contemporary context for connecting with public communities across multiple platforms" (p. 78). Beside the competition as a consequence of the marketisation, co-operation is needed in this media environment for public service to be able to produce high-quality programmes. "The hybrid dynamic between acting both competitively and co-operatively is called "coopetition" (e.g. Küng et al. 2008). This dynamic interaction with, and integration increasingly defines operational practice in media systems everywhere today." (p. 78) The growth and development of partnerships, collaboration, alliances and so forth are therefore in large part the consequence of marketisation. (p. 87)

The first chapter of the section *The State, the Market and the Civil Society* focuses on the public service media in Europe to demonstrate the importance and potential of a human rights approach (p. 95). Minna Aslama Horwitz and Hannu Nieminen "examine the rationale and potential for making a case for contemporary PSM based on communication as a human right, an emerging perspective in media policy discourse that is highly relevant for legitimating public service provision in both young democracies and those generally considered to be highly developed" (p. 22). In terms of PSM, the key categories for understanding the communication rights' map are: access to information, the availability of the relevant content for all the citizens equally, citizens' competence to understand information, dialogical rights – "availability of public spaces that allow citizens to publicly share information, experiences, views, and opinions on common matters" (p. 99) – and protection of privacy and personal data.

The contradictory requirements of public service broadcasting in a democratic nation are examined in the study by Takashi Ito. Focusing on Japan's Nihon Hoso Kyokai [NHK] article "International Broadcasting and Editorial Independence" deals with the control of government and lawmakers over the public service, especially when it comes to forming the international image of the state. The author argues that the existing legal system enables the government to use NHK as a tool for promoting their policy purposes, which is visible from increased government pressure over the last two decades. Because of the crossing of national borders, public service media is more likely to be under the scope of a government who sees the opportunity to use it as a form of soft power tool in international public diplomacy. Analysing the example of Taiwan, Hui-Ju Tsai argues that the independent approach is the best way to respect boundaries between the state and the public service organisation (p. 121). From the beginning of the television era in Taiwan in the 1960s, television was primarily a propaganda service. Taiwan public television system (PTS) was not formatted until 1998, mainly because of political interference, and 2000 brought a new alliance between media reform and civil groups, press unions and green groups that helped the realisation of PSM (p. 127-13) The role and public orientation of the Hong Kong's public service were threatened by political interference in the mid-2000s. The Article "PSB and Press Freedom in the 2010s: Challenges for Radio and

Television Hong Kong” explains how RTHK is trying to keep editorial independence from the ongoing pressures of the government of the People’s Republic of China (PRC) whose “influence is creating a challenging media” (p. 139). A survey conducted in 2012 examined a state of the press under the Tsang administration during the 2005-2012 period. 87% of respondents agreed that the press freedom had decreased in that period and 60% expected less freedom under the new administration, with more restrictions and pressures (p. 140-141). In the next chapter Bouzaiane Zaid explores the complex process of media reform in transitional democracies. Using the combined method of document analysis and qualitative in-depth interviews on the case of the competitive authoritarian regime of Morocco, the author explains the two boundaries of pivotal importance: between the state and the public, and between history and contemporary needs. (153)

In the *Public Service Media and the Commons. Crossing Conceptual and Institutional Boundaries*, the opening article of the third section “Crossing Institutional and Operational Boundaries”, Corinne Schweizer outlines different institutional and conceptual boundaries that need to be crossed for common concepts to be valued as a narrative for legitimating PSM in the digital age (p.171). She uses new commons identified by Charlotte Hess to explain the role of the public services. Four of those new commons can be found in PSM – infrastructure (frequencies), neighbourhood commons (between the local and global), knowledge and cultural commons (the role of public services) (p. 174). The author suggests five ways to see PSM through the commons perspective: 1) to construct PSM from its purpose and position in society, 2) to highlight the organisational structure, 3) focus on a process of content creation, 4) address the question of access to content and 5) to look at the outcomes of the PSM - its impact on society. Each of those ways means different philosophical, cultural, and structural boundaries to be crossed (p. 178-180).

In the next chapter Lizzie Jackson claims that Mediascope “comprised of computer code, extends the potential creative palette for PSM and commercial operators alike, and offers the ability to ‘tag’ (label) and deliver personalised content at the right time and place for the user on the device he or she prefers.” (p.189) Using the practices from four different media organisations: The Guardian, The Huffington Post, Nesta and DuckDuckGo, the author argues that in order for PSM to succeed in this complex system, people working in these organisations have to understand the architecture of networked media and communications. The unusual international popularity of the Danish-German co-production *Forbrydelsen* (The Killing), is the main theme of the article by Trisha Dunleavy. Triple storytelling structure involving police, family and political domains, crossover strategy, aesthetics sophistication and cinematic aesthetics and narrative complexity are some of the characteristics that have contributed to the exportation of crime series produced by Denmark’s PBS to 159 countries.

The chapter “PSM Going Global? Navigating the Trans Border Rights Minefield” problematises the complexity of the fulfilment of Intellectual Property [IP] rights in the global media environment of the public service media. Benjamin J. Bates “reviews industry and academic research about the viability of distributing broadcast signals and content across national borders.” (p. 215) In the last chapter, “Crossing Borders for Innovation, Content Development for PSM at Yle,” Sari Virta & Gregory Ferrell Lowe explain the crucial importance of crossing boundaries to achieve innovation in PSM content development. Analysing the case of the Finnish Broadcasting Corporation (Yle) the authors focus on

the characteristic challenges and practices in boundary crossing at three levels: the organisational, the group (or team) and the individual. Consisting of articles that consider different theoretical approaches regarding crossing borders and boundaries, this book offers a valuable insight into the position and role of a public service in today's complex media environment.

**Zrinka Viduka**

---

Tim Highfield

**SOCIAL MEDIA AND EVERYDAY POLITICS**

Polity Press, Cambridge and Malden, 2016, 220 pp

ISBN: 978-0-7456-9134-3

The book *Social Media and Everyday Politics* tackles the most pervasive practices we are witnessing today, as well as the personal and political significance of multiple social media sites and the ways they collide. It examines user practices concerning political contexts as a large part of everyday life occurring in the digital world. Through seven thematically distinctive yet complementary chapters, Tim Highfield emphasises various online participatory and engaging areas such as commentary, discussions, publishing images, videos, memes, GIF-s etc. Describing in detail online practices from both strands, active publics, and policy makers, Highfield proves how they all together create wider socio-political impact. Filled with up-to-date global examples, the book vividly explains what major role social media have in the unfolding of the events and what are the socio-cultural implications of political discussion on Facebook, Twitter, Instagram, Tumblr, Youtube, blogs, etc.

The digital arena is now, more than ever, the field's main research interest since it represents the formation of public opinions in seconds. In a Habermasian approach, some argue that the online public sphere does not exist, and disapprove of its potential to influence and change the mainstream policies. On the other hand, Highfield points out exactly the opposite. Focusing on how sometimes seemingly mundane conversations on social media, actually impact the political arena and can take political dimensions which are beyond our imagination. Easily read, the content is based on his previous research projects and empirical studies. Addressing a wide range of social media topics, from selfies to election campaigns, riots, crises and collective action, the book explores how social media has become an extension of our realities.

The overarching topic is the intersection of the personal and the political. Furthermore, this dichotomy is the main referential point of almost every social media site. The intertwined spectrum of normal, everyday personal usage of social media tends to evolve into a larger political scope, and vice versa. Something strictly political, now becomes part of everyday life. Especially when it comes to gender, LGBT and anti-mainstream issues, the political easily becomes personal. An example describing this collision is #freethenipple campaign which attempted to disentangle taboos of breastfeeding. Women gathering and taking action through formed online communities, helped with breaking the silence and pointing at the larger problems of society. Topics once unreachable, are now easily embraced through digital activism and self-organised debates occurring in online spaces.



Further, Highfield explains ritualised forms of social media usage, which are the standardised practices of users, responding to various events. Sometimes these practices may take political dimensions. In this sense, the abundance of mundane commentary appearing on social media sites may grow into a cultural reference point and impact higher structures of the society. Examples are the #blacklivesmatter movement or #JesuisCharlie. In contemporary society, language, practices and expressions have evolved through social media. Whether we accept it or not, the importance and the scope social media has on our understandings remains certain. The book's theoretical background, therefore, brings out new concepts, such as ambient journalism, introduced by Hermida (2010), which refers to constant "live" coverage of social media sites. There is no "one sole narrative trajectory" around a particular subject that everyone follows (p. 43). Social media culture is a place where comedy meets serious topics, where mocking is a standard and cynical humour frames the events through public commentary. If we want democracy, this is where we have it. Narratives and counter-narratives are formed and spread in the speed of a second, and although topics overlap on different sites, each one has a distinctive role and brings a different experience to its users. Whether it is just a usage of images, short texts or videos, each site is specific and adds another perspective to the story.

However, one important question arises here. If we are in the realm of the complete freedom of expression, then some may abuse this position and spread hate speech. Everyone has the right to state her opinion, which sometimes leads to extreme polarisation. Later chapters show how political expression evolves in online media environments, shedding light on breaking news, scandals and crises, and taking a closer look at collective and connective action on social media. Platforms for vocalising opinions and sharing experiences, as the recent #MeToo campaign proved again, are a form of solidarity expression. Another major influence comes from live-streaming and updates from demonstrations, marches, etc. Social media accompany these events and serve as a means of communication between protesters, publics and authorities. Sometimes, after social movements have finished, some hashtags remain running (e.g. #OccupyWallStreet, #everydaysexism, #AliveWhileBlack). These call for the importance of "treating the online as part of an extended, hybrid media and political system" (p.120), not just an isolated setting.

The last two chapters are focused on institutional context, politicians and the online practices of election periods. Filled with a theoretical background and new insights into the development of interactions between politics and the participatory public, the book concludes with the limitations and implications of this changing face between everyday social media and politics.

Yet, Highfield admits, methods for studying social media are still in the development and need to evolve more for future research. Data collection is tricky and sometimes messy to analyse, due to the large amount of information and their constant flow and changes. It is a question of framing the time period and using specific searches (e.g. through hashtags) which makes it manageable. Case studies of various media events are a way to explore broader meanings and consequences they have on the society. Written in a language everyone can understand, and sometimes funny, the book is a valuable piece for all students, media scholars, researchers and everyone interested in online communication studies.

Anja Stević

Nico Carpentier

**THE DISCURSIVE-MATERIAL KNOT: CYPRUS IN CONFLICT AND COMMUNITY MEDIA PARTICIPATION**

Peter Lang, New York, Bern, Frankfurt, Berlin, Brussels, Vienna, Oxford & Warsaw, 2017., 471 str. ISBN978-1-4331-3753-2

Knjiga *The Discursive-Material Knot: Cyprus in Conflict and Community Media Participation* (Diskurzivno-materijalni čvor: sukob na Cipru i participacija medija zajednice), objavljena 2017. godine, sastoji se od tri cjeline ili platforme, koje zajedno s uvodom i opremom (podaci o knjizi, sadržaj, popis literature i prilozi) obuhvaćaju 471 stranicu. U uvodu pod naslovom „The Introduction of a Triptych“ (Uvod u triptih) autor predstavlja čitateljima svoje djelo nastalo kao rezultat istraživačkog projekta o sukobu na Cipru i ulozi medija zajednice u transformaciji tog sukoba. U projektu je sudjelovalo više znanstvenika s Cipra i iz inozemstva, a prezentira ga belgijski teoretičar medija Nico Carpentier u ovoj knjizi koja zaslužuje pozornost ne samo svojom inovativnom strukturom već i sustavnim, temeljitim, rigoroznim i sofisticiranim kombiniranjem diskurzivno-materijalne nehijerarhijske ontologije, teorije političke participacije i istraživačkog dizajna. Struktura knjige u skladu je s cikličkom, iterativnom i nehijerarhijskom logikom kvalitativnog istraživanja. Dijelovi knjige međusobno su ovisni, iako se mogu čitati i autonomno. Prve dvije platforme predstavljaju teorijski i konceptualni okvir koji autor u trećoj platformi primjenjuje u historijskoj analizi ciparskog sukoba i analizi uloge medija zajednice, prvenstveno Ciparskog centra medija zajednice (CCMC) i MYCY radija koji djeluje u okviru tog centra. Prvi, teorijski dio knjige „Reconciling the Discursive and the Material – A Knotted Theoretical Framework“ (Pomirenje diskurzivnog i materijalnog – zamršen teorijski okvir) najkompleksnije je i najzahtjevnije poglavlje. Sastoji se od šest cjelina u kojima autor predstavlja ključne pojmove: diskurzivno, diskurzivne strukture, djelovanje (*agency*) i materijalno, kao i dvije dimenzije svog „zamršenog“ teorijskog okvira: s jedne strane dimenziju djelovanja (*agency*) i materijalno kao komponentu djelovanja, a s druge strane dimenziju struktura i njihovu diskurzivnu komponentu.

Glavni argument autora jest da se odnos diskurzivnog i materijalnog treba shvatiti kao čvor u kojem ni jedna od komponenata nije nužno dominantna, a one su „intrinzično, intenzivno i intimno isprepletene“ (2017: 13), iako se iz analitičkih razloga koriste odvojeno. Autor svoj teorijski okvir utemeljuje u diskurzivnoj teoriji francuskih filozofa Ernesta Laclaua i Chantal Mouffe koju su razvili u knjizi *Hegemonija i socijalistička strategija* (1985.). Kao razloge navodi to što makrodiskurzivna teorija Laclaua i Mouffe omogućuje nehijerarhijsko poimanje odnosa između diskurzivnog i materijalnog koje neće privilegirati ni jednu stranu. Prema Carpentieru, pozicioniranje diskursa na makrodruštvenu razinu olakšava dijalog s materijalističkim pristupima unutar teorije diskursa. Uvođenje dimenzije djelovanja/struktura autor smatra važnim kao protutežu neutemeljenim kritikama strukturalizma u okviru teorije diskursa, kao i kritikama upotrebe pojma djelovanja u novim materijalističkim teorijama. Carpentier pokazuje kako je makrotekstualni i makrokontekstualni pristup diskursu upravo zbog široke i uključujuće konceptualizacije diskursa lakše povezati s diskusijom o materijalnom, a time i primijeniti na analizu transformacija sukoba. Pritom nudi temeljito, ali i usmjereno čitanje diskurzivne teorije Laclaua i Mouffe koje omogućuje čitateljima, osobito onima koji se tek prvi put susreću s hermetičnom i kompleksnom teorijom ovog kontroverznog para, da se prilično jednostavno pribiju do razumijevanja

njezinih osnovnih koncepata. U drugom dijelu knjige naslovljenom „Participation, Community Media, and Conflict (Transformation)“ (Participacija, mediji zajednice i sukob (transformacija)) autor svoju diskurzivno-materijalnu ontologiju dalje razvija u sustavnoj teorijskoj elaboraciji pojmova participacija, mediji zajednice, konflikt i rješavanje sukoba. Treća platforma s naslovom „The Cyprus Conflict“ (Ciparski konflikt) na samom početku predstavlja povijesni kontekst sukoba između ciparskih Grka i Turaka i ulogu nacionalizama objiju strana u tom sukobu, i to kroz sustavnu primjenu diskurzivno-materijalnoga teorijskog okvira ocrtanog u prva dva poglavlja. Analiza dokumenata ovdje je obogaćena i vizualnim materijalima koje je autor prikupio u okviru istraživanja sjećanja na „ciparski problem“. Historijska analiza omogućuje uvid u kontekst u kojem djeluju participativni mediji zajednice na Cipru čiju ulogu u transformaciji ciparskog sukoba od *antagonističkog* prema *agonističkom* autor detaljnije analizira u drugom dijelu treće platforme. Za razliku od destruktivnih antagonističkih sukoba gdje se pozicije sukobljenih strana doživljavaju kao nekompatibilne, a protivnici kao neprijatelji, agonistički sukobi uključuju takvu subjektivnu poziciju aktera u kojoj oni uvažavaju legitimitet svojih protivnika. Agonistički sukobi su i dalje borbeni i angažirajući. Uključene strane u agonističkim sukobima ne moraju prepoznati mogućnost racionalnog rješenja konflikta, no svjesne su da dijele zajednički simbolični prostor u kojem se sukob odvija. Autor ovdje istražuje označiteljske i identitetske prakse kroz analizu diskursa producenata, volontera, gostiju u studiju i publika medija zajednice te participativnih kontrahegemonijskih asamblaža koji se formiraju u interakciji s materijalnim okruženjem (materijalne prakse, tjelesni pokreti, organizacija prostora i opreme, operiranje s protostrojovima, protok ljudi, roba i kapitala itd.). Guattarijev pojam *protostroja* Carpentier koristi da opiše materijalnu komponentu različitih organizacijskih asamblaža, što uključuje različite alate, radijsku opremu, uredski materijal i slično. Carpentier svoju diskurzivno-materijalnu analizu temelji na fragmentima emitiranog radijskog programa, na intervjuima s producentima, gostima i volonterima te na grupnim diskusijama s publikama medija. Autor pokazuje kako su se analizirani mediji zajednice svojim participativnim inkluzivnim praksama profilirali kao alternativa hegemonijskim matičnim (engl. *mainstream*) javnim i komercijalnim medijima. Doprinos medija zajednice izgradnji mira i transformaciji destruktivnih antagonizama u konstruktivne agonističke sukobe odvijao se kroz niz reartikulacija: prevladavanje/decentralizaciju podjela, rekonfiguraciju vremena, dekonstrukciju homogenog *ja* (*self*) i elaboraciju troškova uzrokovanih sukobom. Autor pokazuje kako su tim reartikulacijama mediji zajednice stvorili takav prostor (materijalnog) zajedništva i mjesto susreta različitih zajednica gdje zajedništvo ne ignorira razlike ni sukobe generirane razlikama. Iz toga proizlazi zaključak o doprinosu participacije, inkluzivnosti i uvažavanja razlika transformaciji sukoba i izgradnji mira. Važnu ulogu u tom smislu imaju participativne inkluzivne prakse i horizontalna organizacijska struktura. Carpentierova knjiga predstavlja značajan iskorak u teorijskom smislu. Taj se iskorak očituje u razvoju teorijskog okvira koji uspješno povezuje teoriju diskursa i novu materijalističku teoriju tako da uspijeva prevladati njihov inherentni dualizam, ali i obraniti humanizam teorije diskursa. Riječ je o djelu koje osim toga daje nov, interdisciplinarnan i sustavno razrađen teorijski pogled na teoriju medija zajednice, teoriju participacije i rješavanja sukoba. Istovremeno, ona predstavlja i odličan metodološki predložak za primjenu analize diskursa u istraživanjima uloge medija zajednice u procesima izgradnje društvene kohezije, transformacije sukoba i društvene promjene. U tom je smislu iznimno korisna istraživači-

cama i istraživačima koji se bave transformacijom sukoba i izgradnjom civilnog društva i medija zajednice u postsocijalističkim društvima.

Poseban je doprinos ove knjige sustavna primjena otvorenog, nehijerarhijskog i nehegemonijskog teorijskog okvira na svim razinama: ontološkoj, teorijskoj, konceptualnoj, metodološkoj i interpretativnoj. Na taj način ona je ne samo odličan teorijski i metodološki predložak već i „prirodna“ sastavnica budućih nehegemonijskih participativno-agonističkih teorijskih i istraživačkih asamblaža.

Antonija Čuvalo

Mirela Španjol Marković

**MOĆ UVJERAVANJA: GOVORNİK, GOVOR, PUBLIKA: PRIRUČNIK ZA JAVNO NASTUPANJE I POSLOVNO PREZENTIRANJE**

Ciceron komunikacije, Zagreb, 2016., 272 str.

ISBN 978-953-59320-0-0

Knjiga Mirele Španjol Marković *Moć uvjeravanja: govornik, govor, publika: priručnik za javno nastupanje i poslovno prezentiranje* praktični je priručnik kojemu je cilj osnažiti komunikacijske vještine publike te kojemu će se svatko uvijek iznova rado vraćati, navodi se u predgovoru koji potpisuje komunikacijska savjetnica Ana Šimunović. Knjiga je podijeljena na tri dijela. Prvi dio „Zašto retorika danas?“ pokazuje kako retorika može biti važan čimbenik osobnog i poslovnog uspjeha pomoću kojega je moguće ostvariti utjecaj, ali i moć. Iako je retorika vještina i umjetnost, Španjol Marković podsjeća na njezin interdisciplinarni karakter i suradnju s ostalim znanstvenim disciplinama. Govorništvo se može naučiti, a za to je, autorica ističe, važno poznavati strukturu govora, načela argumentacije, ali i osobine publike, dodajući kako se do uspjeha dolazi predanim radom (19). Interes za retoriku povećao se u doba višestranačja i tržišnoga gospodarstva, pri čemu političari postaju suvremenim trgovcima koji prodaju svoje ideje (21). Autorica nadalje progovara o upotrebi retorike u medijima, PR-u, marketingu, prodaji, glumi te politici. Podsjećajući na zlatno doba televizijskog novinarstva i na legendarne televizijske voditelje, autorica naglašava pogubne učinke komercijalizacije i *infotainmenta* koji se manifestiraju kroz potiskivanje brige za jezičnim izričajem, obrazovnom ulogom medija te sveopćom redukcijom i koncentracijom informacija (29). Retorika postaje važan alat u izgradnji imidža te u korporativnom komuniciranju, ali i u održavanju vidljivosti poruke kroz govorne elemente, što autorica pokazuje kroz prikaze domaćih i inozemnih govornika i njihovih osobnosti. Da retorika može imati i manipulativan karakter podsjeća nas njezina primjena u Drugom svjetskom ratu, oslanjanjem na psihologiju mase, ali i u Domovinskom ratu (64). Drugi dio knjige strukturiran je kao priručnik govorništva s praktičnim vježbama koji kroz tri poglavlja pokriva najvažnije teme. Tako prva podcjelina „Govornik – dobro pripremljen izvođač“ obrađuje pitanja straha i treme uoči javnog nastupa. Razlozi treme su višestruki, no autorica naglašava kako je riječ o naučenome strahu, a ne urođenome, donoseći savjete kako savladati strah i tremu. Trema se može potisnuti samo kontinuiranom vježbom, pozitivnim mislima, ali i oslanjanjem na vježbe disanja koje mogu utjecati na izvedbu, posebice na govor. Autorica nadalje podsjeća kako je za govornika presudan prvi dojam, ali i dodaje kako je najbolji način da spoznamo sebe razumijevanje kako nas drugi vide (93). Postizanje vjero-

dostojnosti moguće je tako da živimo vlastita uvjerenja, a jačanju vjerodostojnosti govornika pridonose usklađenost verbalne i neverbalne komunikacije, dosljednost, osobine te originalnost i neponovljivost „ljudske marke“ (103). Druga podcjelina „Govor – sredstvo uvjeravanja“ analizira jedan od najvažnijih dijelova persuazije. Persuazija obuhvaća pet razina: verbalnu, govornu, neverbalnu, tehničku i dijalektičku (111). I dok su na verbalnoj razini u središtu riječi, na govornoj razini najviše se pažnje pridaje glasu koji se, iako je genetski naslijeđen, može promijeniti, ističe autorica, podsjećajući kako na vokalnu izvedbu utječu smirenost i samopouzdanje. Autorica nadalje donosi vježbe za glas napisane u suradnji s Dunjom Lakuš, trenericom govora i stručnjakinjom za glas. Glas je moćan alat koji utječe na interpretaciju poruke te ujedno i važan element neverbalne komunikacije. No, javni nastup može biti bolji i uz korištenje bilježaka i pomagala, o čemu govori tehnička razina, koja nastoji iskoristiti prednosti novih komunikacijskih kanala i alata (*power point, flip-chart, mentalne mape*) za jačanje interakcije s publikom. Konačno, dijalektička razina razmatra pripremljenost govornika za javni nastup, posebice za neugodna pitanja, ali i ublažavanje kritika. Autorica daje savjete i kako postupati u situacijama u kojima ne znamo odgovor na neko pitanje (170).

Pripremu govora autorica slikovito uspoređuje s pečenjem kolača koje se odvija kroz nekoliko međusobno povezanih koraka. Govorna izvedba kulturološki je uvjetovana, podsjeća Španjol Marković, ističući razlike između američkog i europskog pristupa. Američka publika govorništvo promatra kroz industriju zabave, cijeneći pritom entuzijizam, dinamiku govora, iskrenost, samopouzdanje, strast i originalnost (179-180). Struktura izlaganja oslanja se na tri glavna elementa – uvod, glavni dio i zaključak, koji iziskuju kreativnost. Posljednja karika u lancu, ujedno i treća podcjelina poglavlja, odnosi se na publiku, kojoj se treba prilagoditi psihološki, ali i sadržajem. Dobra dikcija i pravilna upotreba rečeničnog naglaska osiguravaju logiku u govoru, upozorava autorica, ističući nužnost kontinuiranog usavršavanja. Trajanje izlaganja ovisi o mnoštvu čimbenika od kojih se ističu prigoda i publika, a balansiranje između dugih i kratkih formi doprinosi jačanju vještine govorenja. Pozitivna komunikacija doprinosi kvaliteti komunikacije općenito, a pojedinac može povećati svoju sugestivnu moć na Druge prenošenjem entuzijazma, jačanjem zanimanja za sugovornike, izbjegavanjem negativnih formulacija te maksimalnim korištenjem prostora (220-223). Na kraju, autorica donosi pregled najčešćih pogrešaka u prezentacijama, kao i mnoštvo poticajnih citata na temu govorenja i govorništva. Posljednja, treća cjelina „Vještina vođenja dijaloga“ stavlja naglasak na debatu kao jedan od oblika konverzacije koji pokazuje umijeće i vještinu komunikacije. Za uspješno provođenje debate važno je poznavati pravila, ali i argumentaciju koja može obuhvaćati iznošenje stava temeljenog na tvrdnji i na dijalektici (251-252). Iako je smisao debate kroz govornu kulturu jačati demokratizaciju u društvu, autorica upozorava kako dobar govornik ne mora biti i dobar debatant, posebice zbog nemogućnosti zadržavanja takta ili loših slušateljskih vještina (253). Koji su elementi konstruktivnog, destruktivnog te manipulativnog u govoru samo su neka od pitanja na koje posljednja cjelina priručnika nastoji odgovoriti.

Priručnik Mirele Španjol Marković na iscrpan i sveobuhvatan način obrađuje ulogu retorike u suvremenom društvu te osobito naglašava koliko je retorika važna u persuaziji. Poseban doprinos priručniku čine praktične vježbe kreirane na temelju autoričina višegodišnjeg iskustva u radu i podučavanju retoričkih vještina, kao i primjeri govora za određene prilike (promaknuća, motivacijski govori, govori na poslovnim sastancima itd.). Riječ je o

vrijednoj knjizi koja je namijenjena studentima, akademskoj zajednici te svim pojedincima koji žele analizirati i poboljšati svoj govor, ali i poboljšati vlastite komunikacijske i prezentacijske tehnike kao doprinos izgradnji privatnog i poslovnog imidža.

Tanja Grmuša

Tomislav Birtić, Ankica Tomić, Sanja Modrić

**VODIČ ZA PISANJE I SAVJETI ZA VEĆINU „NERJEŠIVIH“ SITUACIJA U NOVINARSKOM POSLU**

24 sata, Zagreb, 2016., 215 str.

ISBN 978-953-323-332-1

Priručnik u izdanju 24 sata čiji su autori Tomislav Birtić, Ankica Tomić i Sanja Modrić tematski je podijeljen u tri velike cjeline: 1) Savjeti za „nerješive“ situacije, 2) Primjeri pogrešnog pisanja i 3) Vrijednosti i standardi novinarstva. Osim toga, sastavni dio knjige čine Kodeks časti Hrvatskog novinarskog društva, Publicistička načela te Zakon o medijima.

Govoreći o načelima pisanja, Birtić navodi kako je važno da informacija bude jednostavna i razumljiva za obje strane – novinara i čitatelja, a to ujedno i privlači publiku. Mnogo je pravila o odabiru odgovora na 5 W pitanja, no Birtić sugerira kako odabir jednoga od njih ovisi o važnosti pojedinoga događaja. Uloga teksta, a posebice njegove kvalitete, jača usporedo s pojavom tržišne utakmice, podsjeća Birtić, dodajući da primjeri lošeg pisanja iz prakse pokazuju kako novinari ipak nisu dobri pisci (23-30). Zbog toga je suradnja s lektorima iznimno važna, zato što njihov nadzor nad jezičnim izričajem te preciznošću informacija može doprinijeti i jačanju kvalitete medija. Govoreći o oblicima medijske komunikacije, Birtić naglašava kako je važno da novinar u pisanju zadrži neutralan stav. Postoji razlika u percepciji medijskih tekstova između žena i muškaraca s obzirom na emocije, podsjeća autor, dodajući kako je oslanjanje na emotivne apele jedan od alata u kreiranju privlačnih naslova i podnaslova (76). Osvrćući se na primjere kakvi bi oblici medijske komunikacije trebali biti, autor stavlja naglasak i na proces selekcije vijesti u ultrakratkim formama. Iako odabir sugovornika ne ovisi uvijek o novinarima, Birtić naglašava (85) kako je važno da se novinari uzdignu na razinu osobe s kojom razgovaraju, što će biti jamstvo očuvanja kredibiliteta i te osobe i novinara, ali i medija koji pojedini novinar ili novinarka predstavljaju. Druga cjelina „Primjeri pogrešnog pisanja“, koju potpisuje Ankica Tomić, donosi primjere najčešćih jezičnih pogrešaka (pisanje č i ć, pisanje dvoglasnika *ie*, pisanje velikog i malog slova, upotreba glagola, prijedloga i navezaka, razlikovanje živog i neživog, pogrešna upotreba negacije, inflacija internacionalizama, logičke pogreške), ali i jezične norme koja je prisutna u redakciji *24 sata* (102-111).

Treća cjelina „Vrijednosti i standardi novinarstva“ autorice Sanje Modrić opisuje sedam standarda za prikupljanje i obradu informacija u svim izdanjima 24 sata, u kojima se uz analizu profesionalnih standarda donose i brojni savjeti za mlade kolege/novinare početnike. Tako prvi standard „Želimo utvrditi istinu“ (115) naglašava važnost točnih podataka, razlikovanja informacije od stava, kao i provjere svih sadržaja (tekstualnih i vizualnih) prije objave. Odnos novinara i izvora temelji se na povjerenju koje može biti narušeno nenamjernim otkrivanjem identiteta. Stoga autorica savjetuje upotrebu flastera za obitelj i prijatelje kao najbolju zaštitu. Nadalje, u izvještavanju o političkim kampanjama i izborima treba voditi računa o porukama koje sadrže govor mržnje, kao i o prezentiranju

i interpretiranju rezultata predizbornih anketa (125). Od ostalih opasnosti za istinitost u izvještavanju navode se jednostrana priopćenja, brifinzi s izvorima koji potom traže anonimnost te poštivanje embarga. Glasine i anonimne dojave svakako treba provjeriti, naglašava Modrić (129), a dodatni problem može činiti opremanje teksta, kao i navođenje ispravka ili demantija. „Želimo raditi za javnost“ (132) drugi je standard kojim se nastoji ispuniti javni interes, zatim kontrolirati vlast, organizacije i institucije s ciljem otkrivanja nezakonitog postupanja bilo kojeg aktera. Nadalje, važno je izbjegavati predrasude i diskriminaciju na bilo kojoj osnovi, a posebice u izvještajima o počiniteljima kaznenih djela (134). Suradnja s javnošću podrazumijeva objavljivanje njezina mišljenja, pod uvjetom da je istinito, a ne izmišljeno, ističe Modrić (135). „Želimo biti neovisni“ (136) treći je standard koji neovisnost promatra kao jamstvo nepristranosti. Pritisci su jedan od izazova s kojima se novinari svakodnevno susreću, no važno je znati oduprijeti im se, ističe Modrić (137), što mogu samo obrazovani novinari. Nadalje, novinari su dužni izbjegavati svaku mogućnost sukoba interesa, s obzirom na to da sukob interesa može utjecati na njihovo djelovanje promjenom perspektive prema osobi/događaju o kojem se izvještava. Stoga je distanca prema izvorima, pa čak kada su u pitanju i članovi obitelji, najbolje rješenje. Nedopustivo je primanje ili traženje privilegija. „Želimo biti poštteni“ (143) četvrti je standard koji ovaj priručnik zagovara, naglašavajući ulogu korektnosti kroz nekoliko dimenzija: prema javnosti, izvorima, poslovnim suradnicima, kolegama te konkurenciji. Poštenje može narušiti i iznošenje optužbi koje mogu biti motivirane brojnim razlozima, a time i narušiti vjerodostojnost medija. Manipulacija je moguća i tijekom intervjuja, stoga je autorizacija tog oblika medijske komunikacije preduvjet jačanja povjerenja između obiju strana (149). Peti standard „Želimo biti obzirni“ (150) odnosi se na poštivanje privatnosti osoba i njihova integriteta. Postoji li razlika u pravu na privatnost između javnih i privatnih osoba pitanje je koje se nameće. Obzirnost mora biti naglašena u izvještajima iz sudnice, prilikom komuniciranja sa žrtvama tragičnih događaja ili s ljudima nenaviklim na medije. Posebnu zaštitu identiteta zaslužuju djeca, mladi i bolesnici kako bi se izbjegla sekundarna viktimizacija. Donose se i smjernice za izvještavanje o samoubojstvima, ali i vjerskim osjećajima. „Želimo se držati redakcijskih procedura“ (161) ističe se u sljedećem standardu, s obzirom na to da uređeni organizacijski ustroj, kao i timski rad, doprinose i boljem radnom učinku. Redakcijske procedure odnose se na poštivanje piramide odlučivanja, na čijem je vrhu urednik, zatim oslanjanje na kompetentnost autora za pokrivanje/praćenje određenog područja te isticanje autorstva kao svojevrsne legitimacije, ali i preuzimanja odgovornosti (163). Rad s novinarima obuhvaća proces mentoriranja mladih kolega te jačanje debate kao doprinosa demokratizaciji (164). Nadalje, podsjeća se na to čemu služi zakonski okvir te da svaki novinar ima pravo na prigovor savjesti. Konačno, posljednja sedma skupina standarda „Teške povrede novinarske etike“ (167) analizira postupke koji mogu diskreditirati profesiju ili medij za koji se izvještava, a neki od njih su: svjesno iznošenje laži, svjesno iskrivljavanje činjenica, prešućivanje, plagiranje, pogodovanje, mito te otkrivanje informacija trećim osobama.

Priručnik *Vodič za pisanje i savjeti za većinu „nerješivih“ situacija u novinarskom poslu* na jednome mjestu sjedinjuje i rješava dileme s kojima se susreću mladi novinari na početku svog profesionalnog razvoja. Iako je riječ o internom priručniku medijske kuće čiji su sadržaji u znanstvenoj literaturi često prikazani u negativnome kontekstu s obzirom na uređivačku politiku i poslovni model, priručnik osigurava značajan doprinos u jačanju kvalitete

novinarskog pisanja. Kritičari će reći da govori o pisanju za izdanja 24 sata koje je drukčije i dominantno kraćih oblika medijske komunikacije, no djelo progovara o problemima zajedničkim većini novinara i urednika – kako oblikovati i distribuirati medijski sadržaj poštujući pritom profesionalna načela struke. Priručnik je namijenjen studentima novinarstva, komunikologije i ostalih medijskih studija te svima koji žele proučavati kreiranje medijskog sadržaja.

Tanja Grmuša

Leif Kramp, Nico Carpentier, Andreas Hepp, Ilija Tomanić Trivundža, Hannu Nieminen, Risto Kunelius, Tobias Olsson, Ebba Sundin and Richard Kilborn (eds)

**JOURNALISM, REPRESENTATION AND THE PUBLIC SPHERE**

edition lumière, Bremen, 2015, 295 pp

ISBN: 978-3-943245-37-0

As highlighted in the introduction written by Leif Kramp, Nico Carpentier and Andreas Hepp under the interesting title "Researching the Transformation of Societal Self-Understanding" this book focuses on "the challenges that are an intrinsic motif of transition periods like the one our societies, cultures and academia are currently experiencing in the face of digital media imperatives." In those terms, as pointed out by the authors, an important, "fundamental" question is raised "How does research reflect the never-ending flow of new ideas, drafts, risks and opportunities, overcoming borders and limits between crisis and euphoria?"

The answers to the question come in two parts of the book. The first, entitled "Research" covers, in total, five sections while the second part presents the abstracts of the doctoral projects discussed at the 2014 European Media and Communication Doctoral Summer School, in total 41 doctoral projects from 21 countries.

The first section Journalism and the News Media contains three chapters. Leif Kramp is the author of the chapter "The Rumbling Years. The Communicative Figurations Approach as a Heuristic Concept to Study – and Shape – the Transformation of Journalism" discusses "the profound transformation processes" that media digitisation has brought us and "that challenge journalism on various levels" faces in terms of the marginalisation of journalism "by other sources of information and an overall change of media use and appropriation." The second chapter "New Challenges for Journalism Education. A Contribution to UNESCO Politics" written by Bertrand Cabedoche considers journalism education, as well as the role played by UNESCO as a promoter of responsible journalism. The third chapter "Risk Discourse in News Media. Power to Define Danger?" by Eimantė Zolubienė "outlines a research design for systematically investigating the media's risk discourse as it appears across different areas such as economic, political, health, cultural, environmental or technological problems."

As the first section, the second section Representation and Everyday Life, presents three chapters. Ebba Sundin's "The Role of Media Content in Everyday Life. To confirm the nearby world and to shape the world beyond our reach" discusses four classic works (Walter Lippmann, Marshall McLuhan, James W. Carey and John B. Thompson) "with the focus on the assumptions of media's role in interpreting the world." The second chapter



"Media Representations of Suffering and Mobility. Mapping Humanitarian Imaginary Through Changing Patterns of Visibility" by Saiona Stoian, wishes to answer "how the visibility patterns of suffering, informed by the humanitarian imaginary, are further incorporated into a certain understanding of the mobility/immobility dialectic, and how this incorporation affects, in return, the way we view suffering." Maria Schreiber's chapter "The Smartphone is My Constant Companion". Digital photographic practices and the elderly" offers "an empirical example that combines the analysis of text and picture" to show "how a sixty-two-year-old woman adopted the smartphone as her "constant companion" and her use of photography.

Section three entitled Public Sphere, Space and Politics has four chapters. "Bringing Qualities Back in. Towards a New Analytical Approach for Examining the Transnationalisation of Public Spheres" by Alexandra Polownikow develops "a normative argumentation and an analytical concept to further the study of the transnationalisation of the public sphere by incorporating media content qualities." In chapter "Three Levels of the Crisis of the Media – and a Way Out" written by Hannu Nieminen the fundamentally changed role of the media over the past 30 years is discussed and "two main scenarios of the future role of the media, one pessimistic and one optimistic" are offered as answers. The chapter "Beyond Space and Place. The Challenge of Urban Space to Urban Media Studies" by Simone Tosoni tackles the extension of "the phenomenological conceptualisation of space into a fully-fledged relational one" in order to overcome its limitations. In the final chapter of the section entitled "Employing a Rhetorical Approach to the Practice of Audience Research on Political Communication", Magnus Hoem Iversen argues "that the tradition of rhetoric includes certain perspectives that can be employed in the 'cultural tradition and reception analysis' – especially if one's area of inquiry is different forms of political communication" and how "one should further examine how rhetoric can strengthen contemporary reception analysis." In these terms he offers two approaches, also called concepts.

Section four Rethinking Media Studies offers three chapters. First, "Socialist Feminism and Media Studies. An Outdated Theory or Contemporary Debate?" by Georgina Newton examines "the origins and criticisms of early socialist feminism" as well as "the more recent developments." Irena Reifová's chapter "Theoretical Framework for the Study of Memory in Old and New Media Age" deals with the "discipline of memory studies" and wants to "shed light on concepts which are useful starting points for enquiry into connections between memory and the workings of communication media." Using Estonia as an example, the third chapter "I Have Nothing to Hide. A Coping Strategy in a Risk Society" by Maria Murumaa-Mengel, Katrin Laas-Mikko and Pille Pruulmann-Vengerfeldt "explores how the "nothing to hide" argument can be conceptualised as a coping strategy in complex informational privacy situations."

The last section is entitled Academic Practice and has three chapters. Nico Carpentier is the author of the first chapter "Recognising Difference in Academia. The Sqridge as a Metaphor for Agonistic Interchange" that reflects on various "conflicts in academia" such as "political and paradigmatic conflict, struggles between critical and administrative research, as well as linguistic, cultural, organisational, personal, resource-driven and competition-driven conflicts."

In the chapter "A Practical Guide to Using Visuals to Enhance Oral Presentations in an Academic Context" François Heinderyckx "offers guidance in deciding whether or not a

presentation should be accompanied by visual aids." The last chapter of the book "The Digitisation of Science. Remarks on the alteration of academic practice" by Leif Kramp, analyses how digitisation fundamentally changes academic practice.

The second part of the book that offers abstracts of doctoral projects by PhD students is an important additional feature of the book as it provides young scholars with the opportunity to show their work and receive evaluation and equally important feedback.

**Dunja Majstorović**